

Výstavba duchovního zárodku jako základního tvaru fyzického těla

Charakteristika duchovního zárodku

Na základě mnoha popisů Rudolfa Steinera shledáváme, že výstavba naší vícečlenné nadmyslové tělesnosti začíná uprostřed doby mezi smrtí a novým zrozením, která se nazývá půlnoční hodinou.* Tato výstavba začíná v horním devachanu tvorbou duchovního zárodku fyzického těla.

Karl Konig charakterizuje *duchovní zárodek* následovně: „Je *strukturálním* partnerem naší individuální existence, který se v okamžiku oplodnění spojuje s fyzickým zárodkem.“ Duchovní zárodek není člověk, není to individualita, není to astrální tělo nebo éterné tělo, nýbrž je to „základní tvar fyzického těla každého člověka“. Tento „duchovní zárodek je tvar nekonečné velikosti“. „Rodí se, je utvářen, formován, zpodobňován mnou, tj. tím, co mu přebývá ... jako věčná individualita, která začíná tkát duchovní zárodek asi okolo půlnoční hodiny mezi smrtí a novým zrozením.“ Rudolf Steiner říká, že na tomto procesu se podílejí všechny hierarchie, „všechny duše, které jsme v minulém životě potkali, i ty, které budeme potkávat. Tkají naši podobu, ale - a to se mnohým nebude líbit - tato podoba je nadindividuální a není ničím jiným než *podobou člověka*. Pokud by neexistovalo nic jiného než duchovní zárodek, byli bychom všichni stejní.“

* viz R. Steiner, *Tajemství prahu*, Fabula, Hranice 2000 (pozn. vyd.)

„Někoho by snad nyní mohla napadnout myšlenka: ale pak se přece člověk zabývá jen pohledem na vlastní tělo? Nikoli, to nedělá. Neboť toto vlastní tělo je ve *stádiu vznikání* opravdu zevním světem, není vlastním tělem, je výrazem božských tajemství... a to, co zde člověk vidí, je zevní svět. Nemusíme se pohoršovat nad tím, že se díváme na *své* tělo - to znamená ono tělo, které se pak má *stát* vlastním tělem, a že kromě toho přirozeně musejí existovat všechna ostatní *vznikající* těla. To nevadí..protože se zde opět jedná o čisté zmnožování. A opravdu, rozdíl mezi lidskými těly, který by mohl někoho zajímat a který může být významný, začíná teprve *poměrně krátkou dobu před tím*, než lidé vstoupí do fyzické existence. Po většinu doby mezi smrtí a novým zrozením, pohlížíme-li na vznikající lidské tělo, je tomu opravdu tak, že se jednotlivá těla rozlišují jen počtem a to se samozřejmě přenáší také na vlastní prožívání, na vlastní vnímání... Toto vnímání však máme také tehdy, když pozorujeme vlastní tělo: skutečnost, že je (naším) vlastním, má vlastně hodnotu jen pro budoucnost, protože se do něho později na zemi chceme nastěhovat; nyní nás však zajímá jen jako nositel nejvyšších světových tajemství; a blaženost spočívá v tom, že ho můžeme pozorovat stejně jako jakékoli jiné lidské tělo.“

A v roce 1923 k tomu dodal následující:

„Velkým tajemstvím je, že nebeské zaměstnání člověka spočívá v tkaní velkého duchovního zárodku pro budoucího pozemského člověka, a to společně s duchy vyšších hierarchií. A všichni v duchovním kosmu tkáme podobu svého vlastního pozemského člověka (jen v obrovské duchovní velikosti), jímž budeme potom, když opět sestoupíme k pozemskému životu... Mluvíme-li o tomto duchovním zárodku, tak ten je nesmírně veliký, je to vesmír a všichni ostatní lidé jsou do tohoto vesmíru zapředeni. Mohli bychom říci, že všichni jsou na tomtéž místě, a přesto podle počtu různí. A potom se (duchovní zárodek) stále více zmenšuje a toto prožíváme v době mezi smrtí a novým zrozením: zprvu tvoříme duchovní zárodek člověka, jímž budeme, ale velký jako vesmír. Potom se tento duchovní zárodek neustále zmenšuje. Sestupuje svojí bytostí stále více a více. A je to on, který potom *vytváří svůj otisk* v těle matky.“

Individuální výstavba duchovního zárodku na základě karmy

„Fyzické tělo člověka se stává individuálním teprve tím, že ho prostoupí éterné tělo. Fyzické tělo každého člověka by jinak bylo stejné jako fyzické tělo jiného člověka, neboť v duchovním světě si lidé tkají naprosto stejné duchovní zárodky *pro* své fyzické tělo. Individualitami se stáváme právě na základě své karmy, podle toho, jak jsme nuceni svůj balíček (morální hodnoty, viz dále) vetkat do éterného těla, které potom, zatímco jsme ještě v embryonálním stavu, individuálně utváří, konstruuje a proniká naše fyzické tělo.“

Člověk se tedy na budování svého duchovního zárodku individuálně podílí na základě své karmy. R. Steiner kromě toho uvádí: „Neboť dohromady vše, co můžete společně uskutečnit na Zemi, není ničím před velikostí a pestrostí toho, co uskutečňujete, když z hvězdných světů formujete lidské tělo, chrám bohů... A formujete nejen své tělo, ale formujete je... takovým způsobem, že toto tělo náleží vlastně celému lidstvu, protože jste ho na základě své karmy udělali s tím nebo oním člověkem, opět jste vytvořili nové tělo tak, aby mělo tendenci znovu se setkat s těmito lidmi správným způsobem, abyste s nimi vyrovnali svou karmu. Tedy pracujete zde v daleko vyšší míře pro celé lidstvo, než to nyní můžete činit na Zemi.“ (GA 218)

Předpoklady naší vlastní práce na duchovním zárodku

O předpokladech pro tuto naši vlastní práci na duchovním zárodku v devachanu, na jeho budoucím tvaru v jeho praobraze, čteme:

„A teprve v okamžiku, kdy se mu podaří zapomenout na všechno, co existovalo v přáních a žádostech vůči fyzickému světu, objeví se zde v ýdobytky a plody předchozího života tak, jak musí působit v devachanu. Tehdy se stanou tvůrci a mistry při utváření nového života. Neboť v podstatě je to tak, že člověk v devachanu pracuje na nové podobě, kterou by měl mít, když opět vstoupí do života. Z této práce, tohoto připravování své pozdější bytosti, mu plyne blaženost, již vnímá během

celého pobytu v devachanu. Jakmile člověk projde kámalókou, začíná s přípravou své budoucí podoby. Život v devachanu je vždy naplněn tím, že onen extrakt, který si přinesl s sebou, používá k tomu, aby si *svou příští podobu* vybudoval v *jejím praobraze*. Tento praobraz formuje tak, že do něho vpracovává plody uplynulého života. To ale může jen tak, že zapomene, co mu způsobila tíže kámalóky.“ (GA 107)

Duchovní zárodek fyzického těla, jehož budování začalo v horním devachanu, doprovází také náš život mezi narozením, příp. početím a smrtí. Po smrti se pozvolna rozpouští. Nakonec zůstane jen extrakt, který jako počátek, jako zárodek z duchovní substance vstupuje do nového utváření duchovního zárodku fyzického těla. K tomu nacházíme u R. Steinera následující charakteristiku:

Pojem „morální podoba“

„A jakmile člověk projde branou smrti, můžeme pozorovat, jak se podoba rozpouští - prvně se rozpouští to, co připomíná fyzickou postavu, potom se objeví to, co je sice podobné fyzické postavě, avšak svou vnitřní přirozeností, svou vnitřní bytostí oznamuje, že je vlastně *morální podobou*. Takovým se stane člověk, když se přiblíží půlnoční hodině bytí a přichází do sféry Serafů, Cherubů a Trůnů.“ (GA 230)

K pochopení pojmu „morální podoba“ se můžeme přiblížit díky tomuto popisu:

„...Morální uspořádání světa v přítomnosti je klíčí silou budoucího přirozeného uspořádání... Morální prvek je nyní, když je prostoupen skutečností, k dispozici jako zárodek pozdější zevní reality. A pak vidíme, jak se zde uskutečňuje zázračná metamorfóza, jak se zde, mohu-li to tak říci, ona podoba rozpouští. Ale to není důležité; vypadá to, jako by se rozpouštěla, ale ve skutečnosti zde pracují duchovní bytosti vyšších světů s lidmi, s těmi lidmi, kteří sami na sobě pracují, ale také s těmi, kteří jsou karmicky spojeni. Jeden člověk pracuje na dalších. *Z dřívější postavy člověka, z postavy předchozího pozemského života vypracují zde tyto bytosti společně s člověkem to, co bude duchovním teprve v*

příští podobě.“ (GA 175)

„Do pozemského světa vstupuje člověk s *určitou* dokonalostí orgánů. Ale mezitím nastaly nové poměry; ty nyní zpracovávám duchem. Ale vše, co prožívám, je tvořivé. Oči, které již mám, rozum, který již mám, byly vytvořeny minulými inkarnacemi. Přijdu-li po smrti do devachanu, nalézám... tělo, jaké bylo v posledním životě, a ještě mám v sobě plod vzpomínkového obrazu na poslední život. Mohu nyní srovnávat, jak jsem se v různých životech vyvinul, jaký jsem byl dříve, než jsem měl zkušenosti posledního života, a co se ze mne může stát, když k tomu přidám zkušenosti posledního života. Potom si v obraze vytvořím nové tělo, které stojí o jeden stupeň výše než mé předchozí tělo...“ (GA 95)

V GA 111, kde je duchovní zárodek nazýván *praobrazem* (viz exkurs 1), se říká:

„...Dnes ještě člověk nemá sílu k tomu, aby si svůj praobraz, stvořený v devachanu, uzpůsobil podle své libovůle. V tomto životním cyklu nemůže ještě člověk sám řídit své reinkarnace; potřebuje vyšší duchovní bytosti, které ho směřují k rodičovskému páru, jenž je schopen dát praobrazu vhodné fyzické tělo...“ (GA 111)

Metamorfóza duchovní postavy

Jak se uskuteční tato metamorfóza „podivuhodné duchovní podoby..., která představuje odraz celé světové sféry, ale současně je praobrazem budoucí hlavy, kterou si člověk ponese“, popisuje R. Steiner takto:

„*Zde je člověk zapředen* do činnosti, na níž se nepodílejí jen bytosti z nejvyšších hierarchií, Serafové, Cherubové a Trúnové... přechází to, čím byl člověk v životě ve své dolní polovině, do utváření hlavy... chodidlo a noha se tu proměňují v čelist na hlavě. Zde se celý dolní člověk mění v to, co bude duchovním zárodkem pro pozdější hlavu... Jak zde dochází k metamorfóze: do jisté míry je nejprve stvořen odraz celého světa, jenž se diferencuje do podoby, na níž tkví vše morální... A potom vidíme člověka jako duchovní podobu opět putovat dále, zpátky do oblasti druhé hierarchie a do oblasti třetí hierarchie. A nyní musí být této přeměněné

duchovní podobě určitým způsobem přidáno to..., co bude tvořit hrudní orgány, končetiny, orgány výměny látek..." (GA 230)

„Nyní vidíte, že v organizaci hlavy působí od začátku lidského pozemského vývoje nejsilněji to, co se během doby mezi smrtí a novým zrozením zachovalo z dřívějších životů. Z hlavy vychází to, co působí jako individuální síly dítěte... To, co je lidskou individualitou, v době mezi smrtí a novým zrozením přeměňuje síly, které se nacházejí v plicích a játrech, v systému končetin a výměny látek a částečně také v rytmickém systému - na organizaci hlavy. Organizace končetin a látkové výměny bude opět přičleněna teprve zvnějška..." (GA 316)

Dva prostupující se procesy

Zdá se, že se do sebe vsunují dva procesy a prostupují se, stejně jako klíčící rostlina druhově přiměřeného typu a právě v té době se současně vyvíjející specifická, místně podmíněná modifikace. Při výstavbě a při utváření fyzického těla se prostupují obě tendence: jedna, při níž vysoká duchovní bytost vypracovává duchovní zárodek jako „mocný duchovní praobraz“ (GA 218), a druhá, při níž vetkáváme dovnitř podmíněnosti své karmy, dokonce spolu s našimi bližními.

Jak se tato práce na všeobsáhlém duchovním zárodku uskutečňuje, ukazuje R. Steiner v následovném výkladu, který zde stručně shrnujeme:

Společná práce s hierarchiemi na duchovním zárodku fyzického těla

„Musíte skutečně vybudovat duchovní zárodek celého svého fyzického těla. Buduje se z jednotlivostí vesmíru... Když člověk v první polovině své cesty mezi smrtí a novým zrozením překročí sféru Saturnu, opustí tak sféru planet, elementární svět, a vstoupí do duchovního světa, do oblasti devachanu, která se označuje jako oblast *zverokruhu* a stálic. Zde

společně s hierarchiemi pracujeme přímo na duchovním zárodku svého fyzického těla. Tento kosmický duchovní zárodek je dosud nesmírně velký. Pracuje s kosmickým intuitivním vědomím, s hlubokým vnitřním uspokojením. Dívá se totiž na cíl jako na své fyzické tělo v příštím pozemském životě, ale ještě není proniknut žádostmi, nýbrž jen okouzlen tím, čím vlastně je toto lidské tělo z univerzálního hlediska. Zde dokáže být ještě sjednocen s celým duchovním vesmírem, když z hvězdných světů formuje lidské tělo jako chrám bohů. Tak prožívá např. ony duchovní bytosti, jejichž fyzickým odleskem je souhvězdí Berana a s nimiž, tedy s hierarchiemi Berana, pracuje na své budoucí hlavě, která se zhutní ve fyzickém těle.“ (GA 218)

V době, kdy duchovně-duševní člověk během putování světem stálíc zvěrokruhu dosáhne souhvězdí Býka, pracuje s těmito hierarchiemi na budování budoucího hrtanu a oblastí plic. Tady ale září také duchovní stránka Marsu, z planetární sféry, jakoby zesponu nahoru do sféry Býka, a v pohybu Marsu se nyní vyjadřuje vše, co člověk kdysi na Zemi udělal špatně nebo dobře prostřednictvím svých mluvidel. Každou nepravdu, kterou řekl, mu duchovně vyzařuje Mars do sféry Býka, když se propracovává sférou Býka.“ (Mars poskytuje sílu řeči obecně, světové Slovo, které je Venuší přetvořeno v lidské slovo. Neboť Venuše dává schopnost zvláštní pozemské řeči..., podle E. Vreede).

„Můžete si tedy pomyslet, čím je tato vzpomínka, kterou zde máme ve svých vlastních skutcích. Po smrti shledáváme, že tato vzpomínka je zapsána do vesmíru a dokonce z vesmíru jako logos mluví k druhé straně. Takže na svém budoucím těle musíme s ohledem na tyto oblasti mluvidel pracovat tak, že jsme rušeni, nebo podporováni podle toho, zda jsme mluvili pravdu, nebo lhali.“

Již z tohoto příkladu je na jednu stranu zřejmé, že duchovní zárodek našeho fyzického těla je poznamenáván individuální karmou již v devachanu. Na druhé straně nás upozorňuje na to, jak důležitá je výchova. Zda dítě lže, nebo se učí říkat pravdu, závisí velkým dílem také na našem vlastním chování. Neseme přitom odpovědnost za své jednání, které pro právě žijící dítě může plně působit teprve v příští inkarnaci, protože psychicky morální působení se může založit až do struktury

duchovního zárodku fyzického těla.

Zda se toto založení v příštím zemském životě plně uplatní, závisí opět na péči okolí.

Ale přesto: „Člověk z devachanu nahlíží pohyby planet, např. jak se Mars pohybuje směrem k Býku. Tyto pohyby tvoří písmo, které současně zní, a je to hvězdné písmo, které se našimi vlastními činy vepisuje do vesmírného prostoru.“

A tak je tomu i tehdy, když Já s duchovním zárodkem cestuje souhvězdím Lva: „Slunce nám zde popíše všechny naše nedokonalosti, všechny ty nedokonalosti, kterých jsme se dopustili z lehkomyšlnosti či z hloubi srdce, naše sympatie a antipatie, které souvisejí s naším temperamentem, s naším pozemským krevním oběhem; takže na našem budoucím těle pracujeme tak, že nám celý náš dřívější život zaznívá jako řeč planet z vesmírného prostoru... Neboť své budoucí fyzické tělo můžeme připravit jen díky této neustálé řeči hvězd.“

Individuální karma člověka jako součást celkové lidské karmy

Můžeme si tedy představit, že naše individuální karma je článkem celkové lidské karmy, i když si to v pozemském životě neuvědomujeme. Ale v duchovní oblasti, při „cestování“ světem stálíc zvěrokruhu, když připravujeme duchovní zárodek svého fyzického těla, k němu vědomě přivtělujeme karmu lidstva. To ještě neznámá, že tento duchovní zárodek *je jen* nějakou všeobecnou „stejnorodou lidskou formou“, i když je podkladem a praobrazem také budoucímu fyzickému tělu kosmického člověka. Vědomí o spoluúčasti na celkové lidské karmě, které lze v zemském životě vnímat jako pocit zodpovědnosti za záležitosti lidstva, je obsaženo ve zprvu neindividuálně založené struktuře našeho duchovního zárodku. Toto člověčenství vpracováváme do struktury duchovního zárodku o to víc, čím více inkarnacemi jsme prošli a čím víc jsme se vyvinuli.

„Zde tedy pracujete daleko vyšší měrou pro celé lidstvo, než to můžete dělat nyní na Zemi“ (R. Steiner, tamtéž) - asi proto, že naše zemské

vědomí není ještě dostatečně vyvinuto, není dostatečně rozšířeno. Můžeme mít dojem o objektivitě Já v devachanu, kterou můžeme vnímat jako nesobeckou obět'. Tato nesobeckost je Jáství, doposud nezkalené astrálními silami. V pozemsky lidském odrazu se to podobá rovnosti před zákonem, kterou lze z hlediska křesťanství vyjádřit výrokem: všichni lidé jsou si před Bohem rovni. To ale neznamená, že jsou bez rozdílu stejní.

Z výkladů R. Steinera tedy vyplývá, že všeobecný, „nadindividuální“ duchovní zárodek, „rozmnožený“ složkami individuální karmy, se stává specifickým. „Tomuto svému duchovnímu zárodku nevěnujeme zprvu primární zájem (viz GA 141) asi proto, že touha a pud začínají opět sestupovat na Zemi teprve při následujícím pohlédnutí na planetární sféru.“ (GA 218) Mohli bychom snad říci, že začleňování individuální karmy do „všeobecné lidské podoby“ skrze Já se děje ještě zcela objektivně, věčně, bez „osobního“ zájmu, protože zatím není včleněno *astrální* tělo, které teprve způsobuje probuzení *pudu* k vyrovnání karmy, protože ono je nositelem karmy z minulosti.

Můžeme si domyslet, že duchovní zárodek jako takový, ve svém základu, jako vesmírně velký obraz, lidsky nadindividuální, je stejnorodě strukturován. Na něm vznikající nadmyslové *fyzické tělo* se stává na cestě k inkarnaci pozvolna stále menším, hustším, je poznamenáváno individuální karmou. Jako by se duchovní zárodek ponenáhlu přeměňoval ve fyzické tělo, proměňuje se v něm a individualizuje.

Max Hoffmeister